

P. A. Bakker

Groeiplaatsen van Kievitsbloem en Zomerklokje trokken de aandacht van Chris van Leeuwen. De auteur van onderstaand artikel belicht het westelijk deel van de Vechtstreek waar deze en andere opmerkelijke planten te vinden zijn, o.a. stinzenplanten waarvan hij de herkomst heeft nagepeurd.

Nieuwer-Ter-Aa, Loenersloot, Baambrugge en Abcoude in het Abcoudermeer. In Abcoude splitst het Gein zich van de Angstel af.

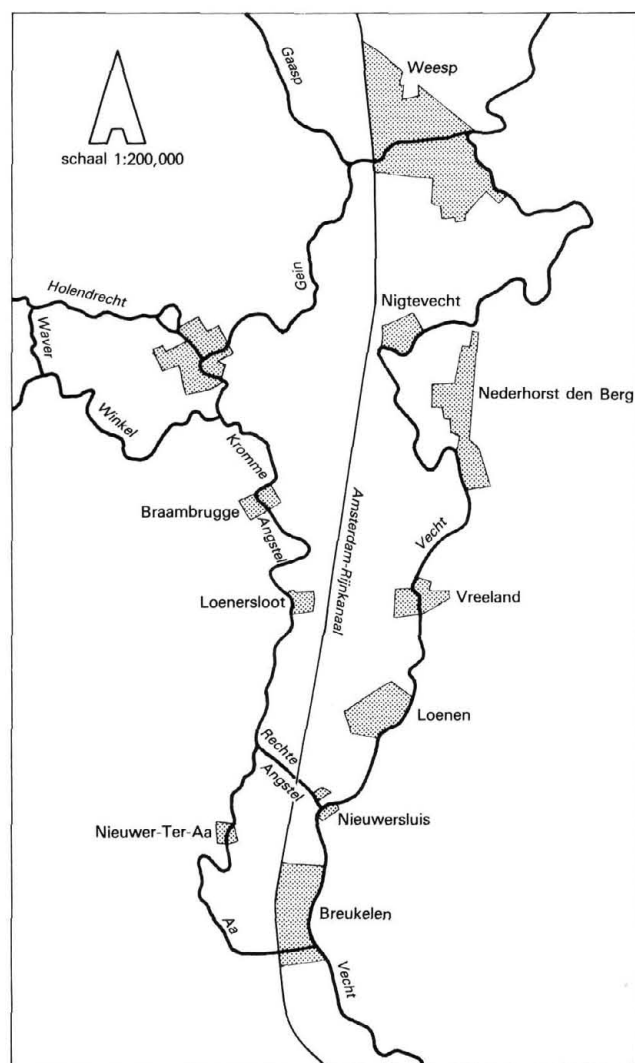
Behalve de Kromme Angstel is er ook een Rechte Angstel, die omstreeks 1570 reeds wordt vermeld. Deze vaart die meestal Nieuwe Wetering wordt genoemd, loopt van Nieuwersluis naar de Kromme Angstel. In de Gouden Eeuw vormde hij een onderdeel van de trek-schuitroute van de Vecht naar de Amstel. In vroeger eeuwen vormde de Kromme Angstel de hoofdloop van de rivier de Vecht. Op een bodemkaart is duidelijk te zien hoe een brede stroomrug zich ten zuiden van Breukelen ter hoogte van kasteel Nijenrode afsplitst van de huidige Vechtloop. Vanaf Nieuwer-Ter-Aa buigt deze stroomrug naar het noordoosten om via de 'Mennistenhemel' bij Nieuwersluis weer de huidige Vechtloop te bereiken. Vanaf Loenen loopt een stroomrug in de richting van Loenersloot om vervolgens tot Abcoude de huidige loop van de Kromme Angstel te volgen. Tussen Loenen en Loenersloot is thans geen rivierloop meer aanwezig. Als gevolg van klink liggen de aangrenzende veengronden thans lager dan de stroomruggen. Deze omkering van het reliëf is ontstaan na de bedijking van de rivieren en de ontginning en ontwatering van de veengebieden. Stroomafwaarts worden de oeverwallen langs de Kromme Angstel smaller en lager; tussen Baambrugge en Abcoude vindt bovendien een overgang van rivier- naar zeeklei plaats.

Opmerkelijke plantesoorten

In dit gebied van kleine rivieren met zijn vele gradiënten van klei naar veen zijn verscheidene interessante milieus. In de omgeving van Oud-Aa, bij het verdwenen Slot Ruwiel bevinden zich langs de Aa diverse elzenbosjes, vaak in de vorm van hakhout. Opvallend zijn de vele knotwilgen, knotpopulieren, stukjes essenhakhout en de oude meidoornstruiken. Voorts zijn hier rietlandjes en boezemhooilandjes met veel Dotterbloem (*Caltha palustris*). De enige stroomdalplant die op een kade is aangetroffen is de Gewone Agrimonie (*Agrimonia eupatoria*). Op de heuvel waarop het Slot Ruwiel heeft gestaan groeien Kraailook (*Allium vineale*) en Gewone Vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*).

In het gedeelte ten zuiden van Loenersloot, ter hoogte van Oukoop, be-

Stinzenplanten langs de Kromme Angstel

De Kromme Angstel is een riviertje dat met enkele zijwatertjes tot de Vechtstreek behoort. De hoofdloop begint onder de naam Aa ten westen van Breukelen, is ten noorden van Nieuwer-Ter-Aa ten dele afgedamd en stroomt vervolgens via de dorpen

reikt de Kromme Angstel zijn grootste breedte. De rivierbedding ligt hier in een smalle strook komgronden (nesvaaggronden) die ter weerszijden begrensd is door eutroof veen. Op enige eilandjes in de Angstel groeit het Zomerklokje (*Leucojum aestivum*), een soort die reeds langer bekend was van de benedenloop van de Vecht in de omgeving van Weesp waar we vergelijkbare milieuomstandigheden aantreffen. Het Zomerklokje heeft evenals de Kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*) reeds lang de bijzondere aandacht van Chris van Leeuwen getrokken, hetgeen tot uiting kwam in een artikel in De Levende Natuur (Van Leeuwen, 1958) en zijn bijdrage aan de omschrijving van de oecologie van deze soorten in de Flora Neerlandica. Beide oorspronkelijk inheemse bolgewassen zijn in ons land vooral te vinden langs rivieren en riviertjes in het overganglandschap tussen klei en veen, de smalle ontmoetingsstroken tussen Haf- en Fluviaal district. De Kievitsbloem prefereert drassige graslanden, maar komt ook in ruigtkruidvegetaties voor, het Zomerklokje groeit voornamelijk in rietlanden, natte strooiselruigten en hooilanden. In de Kromme Angstel groeit het Zomerklokje op enkele eilandjes in vegetaties met veel Riet, grote zeggen (*Carex acuta*, *C. acutiformis* en *C. riparia*) en Dotterbloem. De Kievitsbloem groeide vroeger op enige plaatsen tussen Loenersloot en Abcoude; de laatste groeiplaats is enige decennia geleden verloren gegaan. Ook waren er in deze omgeving schrale hooilanden met Spaanse Ruiter (*Cirsium dissectum*), Harlekijn (*Orchis morio*), Breedbladige Orchis (*Dactylorhiza majalis*), Welriekende Nachtorchis (*Platanthera bifolia*) en Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*) die een vergelijking konden doorstaan met blauwgraslanden in de omgeving van Gouda.

Stinzenplanten

Het tweede belangwekkende aspect van de plantengroei langs de Kromme Angstel heeft eveneens met bolgewassen te maken: stinzenplanten. Langs de Angstel lagen in de zeventiende en achttiende eeuw ongeveer dertig buitenplaatsen (Grevensstuk, 1930). Dicht bij het uit de middeleeuwen daterende Slot Loenersloot liggen de parkbossen van de buitenplaatsen Valckenheining en Donkervliet, bij Baambrugge ligt Postwijk. Voorts ligt in de bebouwde kom van Abcoude een restant van de buitenplaats

Binnenrust alsmede enige oude tuinen bij herenhuizen, namelijk de voormalige woningen van een burgemeester, de dorpsdokter en de dominee.

In Nieuwer-Ter-Aa hebben eveneens een of meer buitenplaatsen gelegen. Jac. P. Thijsse vermeldt in zijn Verkade-album 'De Vecht' (1915) Bosanemoon en Voorjaarshelmbloem uit dit dorp onder een boomgroep die — aldus Thijsse — een restant vormt van een voormalig buiten. De kern van dit dorp staat op de bodemkaart aangegeven als een oude bewoningsplaats.

In 1975 heeft Chris van Leeuwen op de buitenplaats Queekhoven te Breukelen op een studiedag van tuin- en landschapsarchitecten een lezing gehouden over de vegetatiekundige betekenis van de buitenplaatsen en landgoederen (Meijers, 1976). Geduldig gaf hij een uiteenzetting over de hoofdlijnen van zijn relatietheorie. Hij betoogde dat vele buitenplaatsen enclaves van betrekkelijk

ke rust zijn gebleven in agrarische gebieden waar zich in de loop van deze eeuw explosieve ontwikkelingen hebben voorgedaan. Aan de hand van verspreidingskaartjes van een aantal stinzenplanten werd aangetoond dat het voorkomen van deze groep planten vrijwel samenvalt met de streken waar concentraties van buitenplaatsen liggen. Een recente inventarisatie van de stinzenplanten in de Vechtsteek heeft aangetoond hoe rijk dit gebied in dit opzicht is (Bakker & Boeve, 1985).

Westelijk deel van de Vechtstreek

In het westelijk deel van de Vechtstreek is de volgende opmerkelijke flora te vinden. Het hoog opgaande parkbos bij Slot Loenersloot, waarin een roekenkolonie huist, herbergt een massavegetatie van Sneeuwlokje en Sneeuwbes, alsmede een groeiplaats van Italiaanse Aronskelk (*Arum italicum*). De parkbos-

sen van de buitenplaatsen Donkervliet en Valckenheining vormen er een landschappelijk geheel mee. Op Donkervliet treffen we nog een uit peren bestaande berceau en een Taxushaag aan als restanten van een oude tuinaanleg. Het parkbos van Donkervliet is rijk aan stinzenplanten: Winterakoniet, Sneeuwkllokje (ook in de gevuldbloemige cv. 'Plenus'), Oosterse Sterhyacint, Sneeuwroem, Witte Narcis, Alpenbes en Sneeuwbes komen talrijk voor. Bovendien groeien er Lievevrouwebedstro, Bosanemoon met gevulde bloemen (de zogenaamde halskraagvorm cv. 'Vestal'), Voorjaarshelmbloem, Kleine Maagdenpalm en Wilde Hyacint. Opvallend is dat hier ook enige soorten groeien die voornamelijk op zand- en leemgronden thuis zijn: Vingerhoedskruid, Lelietje-der-dalen en Schaduwgras (*Poa nemoralis*). We schrijven dit toe aan een georderde bodemontwikkeling, beperkt tot de relatief hoge delen van de oeverwallen, die reeds

lang bos dragen. Anderzijds groeien enige soorten die elders in de Vechtstreek op grote schaal zijn verwilderd en ingeburgerd, op Donkervliet uitsluitend in een border dicht bij het huis: Breed en Smal Longkruid, Maarts Viooltje, Judaspenning, Blauw Druifje en de recent geplante Groene Ossetong (*Pentaglottis sempervirens*) die uit Voorburg afkomstig is. Opmerkelijk is dat Groot Heksenkruid (*Circaea lutetiana*) zich spontaan in deze border heeft gevestigd, terwijl wilde Margrietten er door de vorige bewoner zijn geplant. Aparte vermelding verdienen tenslotte Lenteklokje en een Bosanemoon met blauwe bloemen (cv. 'Allenii') die zich onder andere door de brede bloemdekbladen onderscheidt van de hier eveneens voorkomende Oosterse Anemoon (*Anemone blanda*).

Valckenheining bezit een fraai parkbos. Bij het huis ligt de oudste theekoepel van de Vechtstreek, die vermoedelijk omstreeks 1700 door Daniel Marot

is gebouwd. Bovendien zijn hier resten van een symmetrische tuinaanleg zichtbaar. Het parkbos is een goed voorbeeld van het Fluitekruid-Essenbos (Anthrisc-Fraxinetum), dat volgens S. van der Werf een storingsvorm zou zijn van het Essen-Iepenbos (Fraxino-Ulmetum). In het bos van Valckenheining groeien onder andere Bosanemoon (zowel de enkelbloemige als de halskraagvorm cv. 'Vestal'), Italiaanse Aronskelk, Winterakoniet, Sneeuwkllokje, Witte Narcis, Oosterse Sterhyacint, Daslook, Lievevrouwebedstro, Lelietje-der-dalen, Voorjaarshelmbloem, Boerenkrokus, de gewone *Crocus vernus*, Donkere Ooievaarsbek, Knikkende Vogelmelk en Sneeuwbes.

Enige honderden meters noordwaarts ligt de boerderij 't Veldhoen op de plaats waar zich vroeger een buitenplaats met die naam bevond. Voor de boerderij bevindt zich een door Buxshaggen omgeven tuintje. Zowel in dit gerestaureerde tuintje als in de hoogstamboomgaard groeit de Knikkende Vogelmelk zeer talrijk. Wein (1963) vermeldt dat deze soort sinds het begin van de zeventiende eeuw vanuit Zuid-Europa in noordelijke regionen via aanplant in de horti en baroktuinen in parkbossen is verwilderd en ingeburgerd.

Iets ten zuiden van Baambrugge ligt de Paddenburg waarvan in 1835 door J. E. van der Trappen de eerste vondst uit ons land van de Winterakoniet is vermeld. Ten noorden van de plaats vallen in maart reeds van verre de vele bloeiende Winterakonieten en Sneeuwkllokjes op in het park van Postwijk.

Hugo de Vriespark in Abcoude

Abcoude tracht hardnekkig zijn landelijke en kleinschalige karakter te verdedigen tegen de oprukkende betonkolossen van Amsterdam-Zuidoost. Daar Abcoude dit jaar zijn 900-jarig bestaan viert, lijkt het op zijn plaats hier dieper in te gaan op hetgeen dit vriendelijk dorp aan

Zomerklokje (*Leucojum aestivum*) en Kievitsbloem (*Fritillaria meleagris*). Beide soorten zijn karakteristiek voor het overgangsgedebied van rivierklei en veen (Fluviatiel en Hafdistrict).

Leucojum aestivum and *Fritillaria meleagris*. Both species are native in the Netherlands and are typical for ecocline border areas (gradual transitions from clay to peat).

Ex-libris van de farmacoloog prof. dr. A. Grevenstuk, die in 1928 een collectie bijzondere bolgewassen aan het Hugo de Vriespark schonk.

Ex-libris of the pharmaceutical chemist prof. dr. A. Grevenstuk, who presented a number of bulbous plants to the Hugo de Vriespark in 1928. Some of them have naturalized.

stinzenplanten te bieden heeft. In Abcoude zijn verscheidene oude tuinen waarin vrijwel steeds Winterakoniet en Sneeuw klokje aanwezig zijn; onder andere de voormalige pastortuin bij de Nederlands Hervormde kerk en de voormalige dokterstuin bij het huis 'Langgewenst', een tuin met Voorjaars helm bloem en Wilde Akelei. In het restant van de buitenplaats Binnenrust groeien onder andere Knikkende Vogelmelk en als grote bijzonderheid Turkse Lelie (*Lilium martagon*).

Het meest belangwekkende terrein in Abcoude is het Hugo de Vriespark. Dit ligt op de hoek van de Hoogstraat en 't Markvelt. Het bestaat uit twee duidelijk verschillende delen: een rechthoekig gedeelte dat aan de Hoogstraat grenst en een daarmee een geheel vormend groter perceel van onregelmatige vorm waar een sloot door loopt en waarin tot voor kort op een hoek een muziektent stond. Aan de zijde van 't Markvelt is het geheel door een sloot begrensd. Het voorste deel valt van verre op door de oude bomen: een Beuk, Plataan, Tulpeboom (*Liriodendron tulipifera*) en een Taxus, terwijl er langs de grenssloot enkele Eiken staan. Bij de ingang van 't Markvelt, dat tot in deze eeuw uit weiland bestond, stond vroeger een fraai achttiende-eeuws hek. Dit hek is in 1935 verwijderd en is terechtgekomen op de buitenplaats Gooilust te 's-Graveland (Koomans, 1958).

Het Hugo de Vriespark is genoemd naar prof. dr. Hugo de Vries (1848-1935) die van 1877 tot 1918 als hoogleraar in de plantkunde was verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Hugo de Vries was wereldberoemd geworden door zijn mutatietheorie die was geïnspireerd door een vondst van een mutant van de Teunisbloem op een der 's-Gravelandse buitenplaatsen. In het Hugo de Vriespark komt een zeer soortenrijke stinzenflora voor waarvan de samenstelling afwijkt van wat we elders in de Vechtstreek vinden. Enkele soorten

zijn binnen de Vechtstreek uitsluitend hier aangetroffen en er zijn zelfs een of twee nieuwe soorten voor de Nederlandse flora bij. Vanwege het bijzondere karakter van dit terrein is er een nadere studie van gemaakt. Dank zij naastig speurwerk is het geluk de historie van het Hugo de Vriespark te ontsluiten en weten we van een aantal der hier thans groeiende stinzenplanten hoe en wanneer ze hier terecht zijn gekomen.

In februari of maart is het voorste gedeelte gekleurd door massaal bloeiende Winterakonieten en Sneeuw klokjes; in het achterste deel ontbreken Winterakonieten geheel. Enige weken later bloeien in het voorste deel de krokussen, voor het merendeel de gewone *Crocus vernus* met enkele exemplaren van de Gele Krokus (*Crocus flavus*) ertussen. Bij het ijzeren hekje aan de straatkant bloeit in maart de Witte Sterhyacint (*Scilla miczenkoana*), een soort die in 1931 door de firma Van Tubergen uit Iran is geïmporteerd en die hier te lande onder de naam *Scilla tubergeniana* in de handel is gebracht. Behalve een enkele verdwaalde rode tulp groeien er ook een klein aantal Kievitsbloemen. Een zeer vroege bloeier is ook de Sterhyacint (*Scilla bifolia*). Opmerkelijk is dat we hier tevens een kruising tussen Sterhyacint en Sneeuwroem aantreffen die naar de naam *x Chionoscilla allenii* luistert. Aan de slootkant groeit een groepje Gevlekte Aronskelk (*Arum maculatum*), terwijl Voorjaars helm bloem er talrijk voorkomt. Zeer opmerkelijk is dat er drie soorten Sneeuwroem groeien (zie voor de morfologische verschillen Bakker & Boeve, 1985). Behalve de in ons land het meest gekweekte soort, die gewoonlijk

Chionodoxa luciliae wordt genoemd maar eigenlijk *C. siehei* Sapf moet heten, groeien er *Chionodoxa sardensis* met prachtige diepblauwe bloemen met een klein wit oog en een soort die vermoedelijk de echte *Chionodoxa luciliae* Boiss. is. Laatstgenoemde soort werd vroeger ook wel als *Chionodoxa gigantea* aangeduid. Deze draagt een tot drie grote blauwe bloemen aan een stengel.

Het achterste gedeelte van het Hugo de Vriespark is minder beschaduwed en heeft een ruiger karakter. Aan de rand van groepen struiken groeien Knikkende Vogelmelk en de overigens uit de Vechtstreek niet bekende *Ornithogalum pyramidale*, een vogelmelksoort waarvan de bloeistengels tot een meter lang worden. Grote aantallen van de Sneeuwroemsoort *Chionodoxa cf. luciliae* groeien in het open gedeelte. Langs de sloot staan enkele pollen van de looksoort *Nectaroscordum siculum* (= *Allium siculum*, *Nectaroscordum dioscoridis*). Deze soort groeit hier in diepe schaduw en draagt 1 tot 1½ meter lange bloeistengels en ca. 5 cm brede bladen. De 1½ cm lange bloemen staan in een schermvormige bloeiwijze en zijn groen met wit met rode strepen aan de buitenkant.

Waar komen de vele bijzondere bolgewassen in het Hugo de Vriespark vandaan? Het hele terrein is thans eigendom van de gemeente Abcoude. De vorige eigenaar was het in 1913 gestichte Hugo de Vriesfonds. Volgens de statuten is het doel van deze stichting: 'het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek en studiën op botanisch gebied in de ruimste zin'. In 1926 was het terrein aan het Hugo de Vriesfonds gelegateerd door mevrouw J. O. A. Roos Vlasman-Lingeman (1862-1942). Zij was de weduwe van C. L. Roos Vlasman (1856-1893). Zij was de weduwe van C. L. Roos Vlasman (1856-1893) die van 1886 tot 1890 burgemeester van Abcoude was. Het grootste deel van het huidige Hugo de Vriespark behoorde tot de tuin van dokter W. Koomans, die in 1896 door de weduwe Roos Vlasman werd gekocht en afgebroken. Het terrein trok zij bij haar eigen tuin. In de grond bevindt zich nog puin van dit huis, hetgeen een gunstige uitwerking heeft op het stinzenmilieu. Dit oude puin is gewoonlijk kalkrijk en bevordert de drainage. Het vormt als het ware een vervanging van de kalksteenbrokken die zich vaak op de hellingen van een 'Kleeuwald' bevin-

den. Dit bostype vormt in Midden-Europa een natuurlijke tegenhanger van ons stinzenmilieu.

In 1926, vlak nadat zij haar dubbele huis met tuin had gelegateerd aan het Hugo de Vriesfonds, is mevrouw Roos Vlasman naar Zeist verhuisd. Vele bomen en andere planten zijn uitgegraven en met vrachtwagens naar Zeist vervoerd, waar zij opnieuw met de aanleg van een grote tuin begon. Na haar vertrek werd in 1927 de jonge bioloog A. van der Werff aangesteld om toezicht op het leegstaande huis te houden en de tuin te onderhouden en in 1929 E. Vos als tweede tuinman. Beiden zijn pas in 1946 ontslagen. Dank zij het feit dat deze heren, beiden thans 82 jaar oud, zich veel weten te herinneren, kon de geschiedenis van het Hugo de Vriespark gereconstrueerd worden.

In het achterste deel bevond zich een fraaie tuin waarin een op een heuveltje gelegen beplanting van eenjarige planten in stervorm de aandacht trok.

Na de overdracht aan het Hugo de Vriesfonds waarvan het bestuur bestond uit prof. dr. Hugo de Vries, prof. dr. Th. J. Stomps en mevrouw Roos Vlasman zelf is dit heuveltje afgegraven.

Hugo de Vries heeft zich na zijn emeritaat in Lunteren gevestigd en prof. Stomps toonde weinig belangstelling voor het park. Plannen om hier een uithof te stichten van de Hortus Botanicus van de Universiteit van Amsterdam zijn nooit gerealiseerd. Wel is er voor proeven door prof. Van Herk de naar aas riekende droogbloeiër *Sauromatum venosum* (= *Arum cornutum*) gekweekt, die door de tuinman E. Vos 'stinkbollen' werden genoemd. Of er in het achterste deel korte tijd Teunisbloemen zijn gekweekt, waarmee Stomps proeven deed in het kader van de mutatietheorie van Hugo de Vries, kon niet bevestigd worden.

De beweegredenen waarom mevrouw Roos Vlasman dit terrein aan het Hugo de Vriesfonds heeft gelegateerd

zijn niet duidelijk. Vast staat dat zij een grote bewondering koesterde voor Hugo de Vries en dat zij in het bezit was van zijn complete reeks publikaties die ettelijke duizenden pagina's beslaan.

Mevrouw Roos Vlasman was een groot tuinliefhebster. Verschillende oude bomen in het Hugo de Vriespark dateren uit de tijd dat zij hier tuinierde. Maar waar zijn de bijzondere stinzenplanten die in dit terrein groeien vandaan gekomen? Deze zijn namelijk niet door mevrouw Roos Vlasman geplant, maar in 1928 aan het Hugo de Vriespark geschonken door prof. dr. A. Grevenstuk (1892-1973) die in Abcoude aan het Gein woonde. Professor Grevenstuk was als farmacoloog verbonden aan het Farmacologisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam. Vóór zijn vertrek naar het voormalig Nederlands Indië waar hij hoogleraar werd aan de medische faculteit van Batavia, heeft hij zijn collectie bloembollen aan het Hugo de Vriespark geschonken. Deze bollen waren door Grevenstuk gekocht bij bollenhandelaren.

De collectie bolgewassen werd op bedden geplant in het achterste deel van het park. Er werd jaarlijks gespit, waardoor de stroomruggrond van de Angstel losser en luchtiger werd. Tot de bolgewassen die op deze wijze hier in de jaren dertig zijn terechtgekomen en zich sindsdien gehandhaafd hebben behoren de looksoorten *Nectaroscordum siculum* en *Allium zebdanense*. Ook zijn er toen blauwe en gele irissen en een reuzenlooksoort (*Allium* cf. *giganteum*) geplant; van deze soorten is echter niets meer teruggevonden. Van de overige bijzondere soorten, met name de drie Sneeuwroem-soorten en de twee Vogelmelk-soorten, konden beide tuinlieden zich niet herinneren of deze uit de collectie-Grevenstuk afkomstig zijn. De Witte Sterhyacint en de rode tulpen zijn geplant door een inwoner van Abcoude die vroeger tegenover het Hugo de Vriespark woonde. De Gele Krokus is

Het Hugo de Vriespark in Abcoude. Onder oude bomen (Zomereik, Taxus, Beuk en Plataan) groeien veel stinzenplanten. In het huis op de achtergrond is thans een bakkerij gevestigd; vroeger stond op deze plaats het huis van dokter W. Koomans. Het huidige parkje vormde zijn tuin.

The Hugo de Vriespark in the village of Abcoude. Formerly this was the garden of a country-doctor.

door E. Vos geplant. Óf er nog planten staan die indertijd door E. Heimans zijn meegebracht toen hij mevrouw Roos Vlasman bezocht valt niet meer na te gaan, daar Heimans reeds in 1914 is overleden. Voor soorten als Gevlekte Aronskelk en Kievitsbloem is dit niet uitgesloten. De in het parkje in zeer grote hoeveelheden voorkomende Winterakoniet, Sneeuwkllokje en Voorjaars-helmbloem behoren tot het basisassortiment stinzenplanten dat langs de Angstel en de Vecht algemeen voorkomt. Van deze soorten is het niet on-

mogelijk dat ze zich zonder hulp van de mens van de ene naar de andere buitenplaats hebben verspreid. Daar de zaden van verscheidene soorten stinzenplanten (o.a. Sneeuwkllokje, Voorjaarshelmbloem en Knikkende Vogelmelk) voorzien zijn van een zgn. mierebroodje (elaiosoom), kan verspreiding door mieren tevens een rol hebben gespeeld.

Het vroegere bezit van mevrouw Roos Vlasman is thans over drie eigenaars verdeeld. Het grootste deel van de vroegere tuin is sinds resp. 1962 en 1976 eigendom van de gemeente Abcoude. In

dit deel groeien de bijzondere stinzenplanten die hierboven vermeld zijn. De gemeente erkent de waarde van deze voormalige burgemeesters- en dokterstuin als groenelement voor het dorp. Het is te hopen dat door een goed beheer de bijzondere waarden van dit unieke park behouden zullen blijven. De voor iedere voorbijganger zichtbare bloemenrijkdom van het Hugo de Vriespark vormt een gelukkige combinatie met de herinneringen aan enkele notabelen die een belangrijke rol in het dorp hebben gespeeld.

In het Hugo de Vriespark groeien drie Sneeuwroem-soorten (*Chionodoxa* div. spec.), de Sterhyacint (*Scilla bifolia*) en een kruising (x *Chionoscilla allenii*). Op de foto de Sneeuwroem-soort *Chionodoxa siehei*.

Chionodoxa siehei in the Hugo de Vriespark.

Literatuur

- Bakker, P. & E. Boeve, 1985. Stinzenplanten. 's-Graveland, Zutphen. 168 p.
- Grevenstuk, J. G. Th., 1930. De buitenplaatsen aan den Angstel. Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap 'Niftarlake' 1930. p. 5-25.
- Koomans, W. H. 1958. Zwerftocht van het ijzeren hek. 'Marktveld van Abcou'. Jaarboekje van het Oudheidkundig Genootschap 'Niftarlake', 1958. p. 43.
- Leeuwen, C. G. van, 1958. De Kievitsbloem in Nederland. De Levende Natuur 61: 268-278.
- Meijers, H., 1976. De bedreigde Nederlandse buitenplaatsen en landgoederen. Nederlands Bosbouw tijdschrift 1976: 8-11.
- Thijssse, Jac. P., 1915. De Vecht. (Verkadealbum). Zaandam. 90 p.
- Wein, K., 1963. Die Heimat von *Ornithogalum nutans* L. und die Entstehung der Grundlagen für seine spätere Ausbreitung in den europäischen Gärten im Verlaufe der Barockzeit. Nova Acta Leopoldina N.F. 27 (167): 383-410.

Summary

'Stinzenplants' along the river Kromme Angstel.

Along the small river Kromme Angstel in the northwestern part of the province of Utrecht gradual transitions occur from clay to peat. *Leucojum aestivum* and *Fritillaria meleagris*, both native species in the Netherlands, are typical for these ecocline border areas. Stinzenplanten are named after medieval motte and bailey castles in the province of Friesland, mostly towers called 'stinzen' encircled by a moat and situated on a mound. Stinzenplanten include both naturalized garden escapes (e.g. *Eranthis hyemalis*, *Scilla bifolia*, *Crocus vernus*, *Geranium phaeum*, *Anemone nemorosa* cv. 'Vestal') and native species which grow in natural habitats in other parts of the Netherlands (e.g. *Corydalis solida*, *Arum maculatum*, *Aquilegia vulgaris*). In an old garden in the village of Abcoude, named after prof. dr. Hugo de Vries (1848-1935), *Nectaroscordum siculum* and *Allium zebdaneense* have naturalized since 1928.

De heren E. Vos en W. W. C. Timmer te Abcoude, A. van der Werff te De Hoef (U.) en drs. H. Wiering te Amsterdam dank ik hartelijk voor de verstrekte inlichtingen over het Hugo de Vriespark.

P. A. Bakker
Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland
Noordereinde 60
1243 JJ 's-Graveland

Publikaties van C. G. van Leeuwen in boeken en tijdschriften

- C. G. van Leeuwen, 1947. Noordoostpolderbewoners, 7e bericht; broedseizoen 1946. *Limosa* 20: 164-176.
- C. G. van Leeuwen, 1951. Het moerasterrein langs de Bijleveld onder Vleuten. *De Levende Natuur* 54: 227-231.
- C. G. van Leeuwen, 1954. Een verdwijnende levensgemeenschap: het blauwgrasland. *Natuur en Landschap* 7: 84-93.
- C. G. van Leeuwen & J. ter Hoeve, 1954. De Moksloot op Texel. *Natuur en Landschap* 8: 48-52.
- C. G. van Leeuwen, 1954. Het Deltaplan en zijn consequenties voor de natuurbescherming. *Natuur en Landschap* 8: 65-76.
- C. G. van Leeuwen, 1955. Delfstofwinning en natuurgebieden in Nederland. *De Levende Natuur* 58: 217-220.
- C. G. van Leeuwen, 1956. The after-effects on the flora and vegetation of myxomatosis in the Netherlands. *La Terre et la Vie* 103: 243-247.
- C. G. van Leeuwen, 1957. Over grijpen en begrijpen. *Mee naar buiten* 8: 17-20.
- C. G. van Leeuwen, 1957. Directions for planting on a phytosociological basis. *Proceedings and Papers Sixth Technical Meeting IUCN, Edinburgh 1956*. p. 255-256.
- J. van Donselaar & C. G. van Leeuwen, 1957. Het Caricetum vulpinae in Nederland. *Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatieonderzoek van Nederland* 2: 21-23.
- V. Westhoff & C. G. van Leeuwen, 1957. *Equisetum trachyodon* R. Br., gevonden bij Asperen. *Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatieonderzoek van Nederland* 6: 72-74.
- V. Westhoff & C. G. van Leeuwen, 1957. *Filipendula vulgaris* Moench, teruggevonden bij Gennep. *Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatieonderzoek van Nederland* 6: 74.
- C. G. van Leeuwen, 1958. De Kievitsbloem in Nederland. *De Levende Natuur* 61: 268-278.
- C. G. van Leeuwen, 1958. Het verdwijnen van *Centaurea calcitrapa* uit ons land. *Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatieonderzoek van Nederland* 9: 97.
- C. G. van Leeuwen, 1958. *Elatine hexandra* (Lap.) DC. en *Gratiola officinalis* L. in het wiel bij Nieuwkuik. *Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatieonderzoek van Nederland* 9: 98-99.
- C. G. van Leeuwen, 1958. Enige opmerkingen over het *Agropyrum crispum* Nordh. 1940 in Nederland. *Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatieonderzoek van Nederland* 11: 117-123.
- C. G. van Leeuwen, 1959. Een belangwekkend kiemingsverschijnsel. *Correspondentieblad ten dienste van de floristiek en het vegetatieonderzoek van Nederland* 12: 128-130.
- C. G. van Leeuwen & H. Doing Kraft, 1959. Landschap en beplanting in Nederland. *Veenman, Wageningen*. 88 p.
- C. G. van Leeuwen & V. Westhoff, 1959. De verspreiding van Zaagblad in ons land. *De Levende Natuur* 62: 95.
- V. Westhoff & C. G. van Leeuwen, 1959. De Zwarte Adem. *De Levende Natuur* 62: 106-114.
- V. Westhoff & C. G. van Leeuwen, 1959. Knopbies (*Schoenus nigricans*) bij Zwartebroek. *De Levende Natuur* 62: 191.
- V. Westhoff, J. J. Barkman, H. Doing Kraft & C. G. van Leeuwen, 1959. Enige opmerkingen over de terminologie in de vegetatiekunde. *Jaarboek 1959 Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging*. p. 44-46.
- C. G. van Leeuwen, 1960. Beplantingen in het Nederlandse landschap. *Vakblad voor Biologen* 40: 181-191.
- C. G. van Leeuwen, 1960. Micropatronen in pioniervegetaties. *Jaarboek 1960 Koninklijke Nederlandse Botanische Vereniging*. p. 38-39.
- C. G. van Leeuwen, 1960. Successie-onderzoek. *Interne Voorlichting Staatsbosbeheer* 6, 3: 1-3.
- H. J. W. Schimmel, P. Tideman & C. G. van Leeuwen, 1960. Het gebied van de oude Rijnstrangen tussen Lobith en Zevenaar. *Natuur en Landschap* 14: 33-49.
- V. Westhoff & C. G. van Leeuwen, 1960. Is het waterlepelkje (*Ludwigia palustris*) een oorspronkelijk inheemse soort? *De Levende Natuur* 63: 8-16.